

تحولات بازار اوراق بهادار در نیمه نخست سال ۱۳۸۳*

حسین بازمحمدی^۱ - شراره براتی^۲

چکیده

بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۱، ۱۳۸۲ و شش ماهه نخست سال ۱۳۸۳ نرخ‌های رشد بالایی را به نمایش گذارده است. شاخص کل قیمت در سال‌های ۱۳۸۱، ۱۳۸۲ به ترتیب به میزان ۳۵ و ۱۲۵ درصد و در شش‌ماهه اول سال ۱۳۸۳ نسبت به اسفند ماه سال قبل به میزان ۱۹/۵ درصد رشد نمود. نرخ رشد شاخص قیمت و بازده نقدی که متوسط نرخ بازدهی سرمایه‌گذاری در بورس محسوب می‌شود، در سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ به ترتیب ۵۱ و ۱۳۹ درصد و در شش‌ماهه اول سال جاری به میزان ۲۶ درصد بود. در این دوره، علاوه بر نرخ‌های بالای بازدهی عوامل دیگری مانند ثبات قیمت‌ها در بازار سایر دارایی‌ها، گسترش شبکه کارگزاری از طریق شعب برخی

* نویسندگان بر خود لازم می‌دانند که از کمک‌های ارزشمند همکاران محترم دایره مالی اداره بررسی‌ها و سیاست‌های اقتصادی سیاست‌گذاری نمایند.

۱- رییس دایره مالی اداره بررسی‌ها و سیاست‌های اقتصادی.

۲- محقق دایره مالی اداره بررسی‌ها و سیاست‌های اقتصادی.

بانک‌ها، ایجاد تالارهای جدید، ایجاد تالار و تابلوهای فرعی در جوار تالار اصلی تهران، بهبود شبکه اطلاع‌رسانی و ایجاد امکان داد و ستد الکترونیک اوراق از طریق شبکه بانک توسعه صادرات، از جمله عوامل موثر در گسترش تقاضای سرمایه‌گذاری در بورس بوده است. در پایان شهریور ماه ۱۳۸۳ ارزش جاری بازار به ۳۹۲۲۱۱ میلیارد ریال رسید که نسبت آن به تولید ناخالص داخلی (GDP) در حدود ۵۶ درصد برآورد می‌گردد. نسبت ارزش جاری بازار به GDP در پایان سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ در حدود ۹ و ۲۸ درصد بود. علیرغم گسترش‌های مذکور، به نظر می‌رسد بخش بزرگی از تقاضای موجود در بازار مربوط به اشخاص حقوقی شامل شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق‌های بیمه و بازنشستگی و دیگر سرمایه‌گذاران نهادی باشد و کماکان سهام جایگاه مهمی در سبد دارایی‌های خانوارهای ایرانی پیدا نکرده است. مقایسه تعداد حدود سه میلیون کد سهامداری در نیمه اول سال ۱۳۸۳ با حدود یکصد میلیون انواع حساب‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری نزد شب بانکی، تا حدودی نشان‌دهنده وضعیت مذکور می‌باشد. مقایسه شاخص‌های اندازه، عمق و میزان فعالیت بورس اوراق بهادار تهران و برخی از کشورهای، با توجه به امکانات فراوان اقتصاد کشور، حاکی از وجود ظرفیت‌های بسیار برای گسترش بیشتر بازار اوراق بهادار در ایران است.

مقدمه

ایجاد تنوع در سرمایه‌گذاری، کاهش ریسک، افزایش نقد شوندگی اوراق بهادار، گسترش کمی و کیفی نظارت بر فعالیت شرکت‌ها و در مجموع ارتقای مدیریت شرکتی^۱ از جمله ویژگی‌های بورس‌های کارآمد محسوب می‌گردد. افزایش تمایل

شرکت‌های عضو بورس به سرمایه‌گذاری و اجرای طرح‌های توسعه به دنبال افزایش قیمت سهام آن‌ها در بورس از دیگر مزایای کارکرد بورس شناخته شده است. طبق نظریه‌ای اقتصادی که به نظریه Q توپین شهرت دارد، چنانچه ارزش بازاری بنگاه بیشتر از ارزش جایگزینی آن باشد، تمایل به سرمایه‌گذاری و توسعه بنگاه افزایش می‌یابد.^۱

علاوه بر موارد مذکور، در اقتصادهای در حال رشد، در دوره‌های کوتاه‌مدت، وجود بازار اوراق بهادار گسترده و با نشاط، از طریق جذب تقاضای سوداگری پول و بدون فشار بر سطح قیمت‌ها در بخش واقعی اقتصاد، موجب ایجاد تعادل در بازار پول می‌گردد. این ویژگی بازار مالی، فرصت با ارزشی را در اختیار سیاست‌گذاران کلان اقتصاد قرار می‌دهد تا با اتخاذ تمهیدات لازم برای ایجاد تعادل در بخش واقعی اقتصاد، از اثرات نامطلوب تورم بالا بکاهند.

در ایران، علیرغم رشد قابل ملاحظه چند سال اخیر بورس، سهام جایگاه قابل ملاحظه‌ای در سبد دارایی‌های خانوارها ندارد. در الگوی سنتی رفتار پس اندازی خانوارهای ایرانی، دارایی‌های حقیقی یا دارایی‌هایی که از ارزش ذاتی برخوردار هستند، مانند زمین، ساختمان، طلا و جواهرات، کالاهای مصرفی با دوام مانند اتومبیل، لوازم

۲- تئوری Q توپین که توسط جیمز توپین ارائه شده است، چگونگی اثرگذاری سیاست پولی بر اقتصاد از طریق اثرات آن بر ارزیابی دارایی‌ها (سهام) را توضیح می‌دهد. این شاخص (Q) از تقسیم ارزش بازاری بنگاه بر هزینه جایگزینی سرمایه به دست می‌آید. زمانی که Q بیش از واحد باشد (در حالت تعادل Q برابر واحد است) یعنی قیمت بازاری بنگاه نسبت به هزینه جایگزینی سرمایه بیشتر باشد، اجرای وام‌های توسعه‌ای بنگاه نسبت به ارزش بازاری آن ارزانتر است، در این شرایط شرکت‌ها می‌توانند سهام منتشر نموده و قیمت بالاتری نسبت به هزینه تسهیلات و تجهیزاتی که تصمیم به خرید آن دارند دریافت کنند. بنابراین سرمایه‌گذاری به دلیل اینکه بنگاه‌ها قادر خواهند بود کالاهای سرمایه‌ای بیشتری را با انتشار مقدار کمتری سهام جدید خریداری نمایند، افزایش می‌یابد. جهت مطالعه بیشتر رجوع شود به :

Mishkin, Fredric, S. "The Economic of Money, Banking and Financial Markets", ۶th Edit., ۲۰۰۱, PP. ۶۵۲-۳

خانگی، برخی دارایی‌های مالی نظیر ارزهای معتبر، همواره به عنوان ابزارهایی که قادر به حفظ ارزش پس اندازها هستند، مورد توجه بوده‌اند. این رفتار خانوارها در سال‌های پس از انقلاب و در دوره جنگ تحمیلی، به دلیل نابسامانی‌های فراوان در فرآیند تولید و توزیع کالاها و وجود نظام چند نرخ‌ی کالا و ارز تشدید گردید.

در دوره جدید فعالیت بورس که از سال ۱۳۶۸ همزمان با اولین سال اجرای برنامه پنجساله اول توسعه آغاز می‌شود تا سال ۱۳۸۰ علیرغم رونق نسبی در برخی از سال‌ها، مانند سال‌های ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹ بازدهی مناسب سرمایه‌گذاری در بورس به دلیل غلبه رفتار سنتی پس‌اندازی جامعه نتوانست موجب افزایش اعتماد پس‌اندازکنندگان و جذب منابع مازاد آن‌ها شود. طی این دوره، ارزش معاملات بورس از حدود ۱۱ میلیارد ریال در سال ۱۳۶۸ به ۷۸۳۱ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۰ رسید که حاکی از متوسط رشد سالانه‌ای به میزان ۷۲/۷ درصد است. شاخص کل قیمت سهام^۱ نیز از ۱۰۰ در سال ۱۳۶۹ با متوسط رشد سالانه به میزان ۳۵/۳ درصد به ۳۷۵۹ در پایان سال ۱۳۸۰ افزایش یافت. طی این دوره، نسبت ارزش معاملات و ارزش جاری بازار به تولید ناخالص داخلی به ترتیب از ۰/۱۹ و ۲/۲ درصد در سال ۱۳۶۹ به ۱/۱۸ و ۴/۹ درصد در سال ۱۳۸۰ بالغ گردید. این شاخص در سال ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ و شش‌ماهه اول

۱- شاخص کل قیمت سهام (تیبکس) برابر با نسبت ارزش جاری سهام به ارزش پایه سهام منتشر شده توسط شرکت‌های پذیرفته شده در بورس می‌باشد. همچنین شاخص قیمت و بازده نقدی (تدپیکس) بازده کل سرمایه‌گذاری بورس اوراق بهادار را طی یک دوره معین نشان می‌دهد. روش محاسبه این شاخص همانند شاخص قیمت سهام است، با این تفاوت که ارزش پایه آن به نسبت ارزش سود نقدی تخصیص یافته به هر سهم تعدیل می‌شود. شاخص دیگر، شاخص بازده نقدی سهام (تدیکس) است که بر پایه تفاضل منطقی شاخص قیمت سهام از شاخص قیمت و بازده نقدی به دست می‌آید و میزان بازده نقدی حاصل از سرمایه‌گذاری بر روی اوراق سهام را نشان می‌دهد. در حالت متعارف، بازده کل بورس از مجموع بازده نقدی و سود سرمایه به دست می‌آید.

سال ۱۳۸۳ نسبت به اسفند ماه گذشته به ترتیب از رشدی به میزان ۳۵، ۱۲۵، ۱۹/۵ درصد برخوردار بوده است.

اصلاح نظام تولید و توزیع کالاها، حذف نرخ‌های چندگانه کالا و ارزش و اهتمام به گسترش بورس اوراق بهادار در قانون برنامه پنجساله سوم (۸۳-۱۳۷۹)، شرایط مساعدی را برای سرمایه‌گذاری در بورس فراهم آورده است. در سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ بورس اوراق بهادار تهران از رونق چشمگیری برخوردار بود. ارزش معاملات بورس از ۷۸۳۱ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۰ به ۶۶۸۷۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۲ بالغ گردید که حاکی از متوسط رشد سالانه‌ای به میزان ۱۹۲/۲ درصد است. در سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ شاخص کل قیمت سهام نیز از ۳۷۵۹ واحد به ۱۱۳۷۹ واحد رسید و به طور متوسط سالانه به میزان ۶۷/۶ درصد رشد نمود. در این دوره، شاخص قیمت و بازده که بیانگر متوسط بازدهی سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار می‌باشد، سالانه به طور متوسط به میزان ۸۶/۹ درصد رشد یافت که بالاترین نرخ بازدهی سرمایه‌گذاری در بازار دارایی‌های مالی و حقیقی در اقتصاد کشور بود. در پایان سال ۱۳۸۲ نسبت ارزش معاملات و ارزش جاری بازار به تولید ناخالص داخلی به ترتیب به حدود ۶ و ۲۸ درصد رسید.

از سال ۱۳۸۱ به بعد علاوه بر نرخ بازدهی بالای سرمایه‌گذاری در بورس، که از عوامل اصلی افزایش گرایش پس‌اندازکنندگان به سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار بوده است، عوامل دیگری نظیر ثبات قیمت‌ها در بازار سایر دارایی‌ها مانند طلا، ارز، خودرو، کالاهای بادوام و رکود بازار مسکن در دو سال گذشته، نقش مهمی در معرفی بورس به‌عنوان مکان مناسبی جهت سرمایه‌گذاری داشته‌اند.

گسترش شبکه کارگزاری از طریق شعب برخی بانک‌ها، ایجاد پنج تالار جدید در مراکز استان‌ها که به صورت شعبی از تالار اصلی تهران فعالیت می‌کنند، ایجاد تالار و تابلوهای فرعی در جوار تالار اصلی تهران، بهبود شبکه اطلاع‌رسانی و ایجاد امکان دادوستد الکترونیک سهام از طریق شبکه بانک توسعه صادرات، از دیگر عوامل اصلی افزایش تقاضای سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار بوده است. با این حال، بخش بزرگی از تقاضای موجود در بازار به اشخاص حقوقی شامل شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق‌های بیمه و بازنشستگی و دیگر سرمایه‌گذاران نهادی مربوط می‌شود.

در ادامه، گزارش حاضر ابتدا به تشریح فعالیت بورس اوراق بهادار در نیمه نخست سال ۱۳۸۳ می‌پردازد. بررسی وضعیت معاملات در صنایع منتخب و وضعیت ریسک و بازدهی در این صنایع موضوع دو بخش بعدی است. آنگاه فعالیت بورس‌های منطقه‌ای از ابتدای تأسیس تا پایان نیمه اول سال جاری بررسی می‌شود. سپس عملکرد عرضه سهام توسط بخش عمومی و بانک‌ها، با تمرکز بر عملکرد واگذاری سهام دولت به بخش خصوصی مرور می‌شود. در واقع این بخش و بخش بعدی با عنوان عملکرد اوراق مشارکت، تصویری از فعالیت بخشی از بازار اولیه اوراق بهادار در کشور ارائه می‌دهند. سپس فعالیت بورس فلزات از ابتدای تأسیس تا پایان شهریورماه بررسی می‌شود. مروری بر رویدادهای مهم سال ۱۳۸۳ و جمع‌بندی، دو بخش پایانی گزارش حاضر را تشکیل می‌دهد.

۱- فعالیت بورس از ابتدای سال جاری

در نیمه نخست سال ۱۳۸۳ نماگرهای فعالیت بورس اوراق بهادار با نوساناتی همراه بود. در این دوره به جز شاخص قیمت صنعت که به طور متوسط ماهانه به میزان ۰/۰۴ درصد نسبت به پایان سال ۱۳۸۲ کاهش یافت، سایر شاخص‌های قیمت بورس در مقایسه با شاخص تورم از رشد مناسبی برخوردار بوده‌اند. طی این دوره متوسط بازدهی سرمایه‌گذاری در بورس به حدود ۲۶/۱ درصد رسید که در مقایسه با رشد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) شهریور ماه سال ۱۳۸۳ نسبت به اسفند ماه سال گذشته به میزان ۷/۱ درصد، حاکی از نرخ بازدهی واقعی بالای سرمایه‌گذاری در بورس می‌باشد.

در نیمه نخست سال جاری فعالیت بورس اوراق بهادار تهران عمیقاً متأثر از ناآرامی‌های کشور عراق و مسایل سیاسی بین‌المللی در خصوص پرونده هسته‌ای ایران و پی‌آمدهای احتمالی آن بود. بخصوص از تیر ماه روند کاهشی شاخص‌هایی نظیر تعداد ارزش سهام داد و ستد شده، دفعات معاملات و نسبت فعالیت (نسبت ارزش سهام داد و ستد شده به ارزش جاری بازار) مشاهده می‌شود (جداول پیوست شماره ۱ تا ۳).

بیشترین رشد شاخص قیمت و بازده نقدی (نماگر متوسط بازدهی سرمایه‌گذاری بر روی سهام) نسبت به ماه قبل مربوط به تیرماه با ۱۱/۵ درصد افزایش و بیشترین کاهش شاخص مذکور مربوط به اردیبهشت ماه با ۲ درصد کاهش بوده است. اجزای این شاخص، یعنی شاخص قیمت کل و شاخص بازده نقدی نیز در نیمه نخست امسال روندی افزایشی داشته‌اند. بیشترین افزایش نسبت به ماه قبل در شاخص قیمت کل مربوط به تیرماه با ۹/۴ درصد و در شاخص بازده نقدی مربوط به مردادماه با ۲/۳ درصد بود.

در شش ماهه ابتدای سال جاری شاخص مالی به طور متوسط ماهانه به میزان ۱۱/۱ درصد رشد یافت. بیشترین رشد شاخص مذکور نسبت به ماه قبل در ماه‌های خرداد و تیر به ترتیب به میزان ۲۷/۲ و ۲۸/۰ درصد بود. استقبال سرمایه‌گذاران از سهام شرکت‌های بزرگ سرمایه‌گذاری نظیر شرکت سرمایه‌گذاری غدیر، بانک ملی، صنایع پتروشیمی، صندوق بازنشستگی و بانک‌های خصوصی اقتصاد نوین و کارآفرین از دلایل اصلی افزایش شاخص مالی در چند ماه گذشته بود.

قابل ذکر است شرکت‌هایی که در حال حاضر تحت عنوان صنعت "واسطه‌گری‌های مالی" در بورس طبقه بندی می‌شوند، با توجه به عملکرد و فعالیت‌هایشان با تعاریفی که از این‌گونه شرکت‌ها در دیگر بورس‌ها وجود دارد، مطابقت ندارند. تعداد زیادی از این شرکت‌ها هلدینگ‌های تخصصی (شرکت‌های مادر) هستند که قسمت اعظم سرمایه‌گذاری خود را در یک یا دو صنعت خاص متمرکز کرده‌اند و شرکت‌های سرمایه‌پذیر را مدیریت می‌کنند. بر این اساس بخش عمده‌ای از افزایش و رشد شرکت‌های سرمایه‌گذاری به زیر مجموعه‌های صنعتی آن‌ها باز می‌گردد. این در حالی است که به دلیل تمایل بیشتر سهامداران به خرید سهامی که با پشتوانه سبد سهام می‌باشد (به دلیل پایین بودن ریسک آن‌ها) افزایش سهام شرکت‌های مادر بیش از زیر مجموعه‌های آن‌ها است. بازدهی مناسب، ریسک پایین و نقدشوندگی بالا از جمله دلایل اقبال سرمایه‌گذاران از سهام شرکت‌های سرمایه‌گذاری در بورس می‌باشد.

در دوره مورد بررسی، ارزش جاری بازار از ۳۰۹۶۹۶ میلیارد ریال در اسفند ماه ۱۳۸۲ به ۳۹۲۲۱۱ میلیارد ریال در پایان شهریورماه رسید و رشدی معادل ۲۶/۶ درصد را تجربه نمود. بیشترین افزایش در ارزش جاری بازار در تیرماه برابر با ۹/۸ درصد بود و معادل ۳۲۶۷۷ میلیارد ریال به ارزش بازار افزوده شد. براساس برآوردهای اولیه، نسبت

ارزش معاملات و ارزش جاری بازار به تولید ناخالص داخلی در پایان شهریورماه سال جاری به ترتیب به حدود ۷ و ۵۶ درصد رسید.

در مجموعه جداول پیوست شماره (۴) تا (۷) شاخص‌های فعالیت بورس اوراق بهادار در شش ماهه نخست سال جاری با دوره‌های مشابه سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۲ مقایسه شده است.

در جدول ذیل شاخص‌های اندازه، عمق و میزان فعالیت بازار اوراق بهادار در تعدادی از کشورها ارائه شده است. مقایسه ارقام مربوط به بورس اوراق بهادار تهران و بورس‌های دیگر حاکی از کوچکی اندازه، عمق و میزان فعالیت آن است. با توجه به ظرفیت‌های فراوان اقتصاد کشور، ارقام مذکور همچنین نشان‌دهنده ظرفیت‌های زیاد برای گسترش‌های بعدی بورس اوراق بهادار در کشور می‌باشد.

شاخص‌های اندازه، عمق و فعالیت بازار اوراق بهادار در برخی کشورها (پایان سپتامبر ۲۰۰۴)

بورس	ارزش بازار (میلیارد دلار)	تعداد شرکت‌های عضو بورس	نسبت ارزش معاملات به تولید ناخالص داخلی ^۱ (درصد)	نسبت فعالیت ^۲ (درصد)
تهران	۴۵/۵	۳۹۶	۶/۹	۱۲/۴
لندن	۲۵۰۵/۲	۲۷۶۵	۱۹۹/۸	۱۵۲/۱
توکیو	۳۱۲۷/۵	۲۲۶۷	۴۹/۱	۷۶/۷
استانبول	۷۶/۸	۲۹۴	۴۰/۸	۱۳۹/۲
کوالالامپور	۱۶۹/۲	۹۴۱	۵۰/۶	۲۷/۷
سنول	۳۳۳/۹	۶۷۷	۷۵/۹	۱۰۸/۲
تایلند	۱۰۰/۸	۴۴۸	۷۱/۸	۸۹/۳

Source: World Federation of Exchanges, Nov. ۲۰۰۴.

۱- این نسبت برای پایان سال ۲۰۰۳ میلادی محاسبه شده است.

۲- نسبت فعالیت برابر است با نسبت ارزش معاملات سهام به متوسط ارزش جاری بازار سهام بر حسب درصد.

جدول فوق نشان می‌دهد که بورس لندن به لحاظ تعداد شرکت‌های حاضر در بورس بالاترین و بورس استانبول کمترین تعداد را دارا می‌باشد. مقایسه نسبت فعالیت بورس‌های مورد بررسی حاکی از آن است که بورس لندن با ۱۵۲ درصد بالاترین و بورس تهران با ۱۲/۴ درصد پایین‌ترین نسبت فعالیت را دارا هستند. همچنین نسبت ارزش معاملات در بورس لندن تقریباً ۲ برابر ارزش تولید ناخالص داخلی این کشور در سال مورد بررسی می‌باشد.

در پایان شهریور ماه ۱۳۸۳ ارزش جاری بازار اوراق بهادار بر حسب دلار آمریکا به رقم ۴۵/۴ میلیارد دلار بالغ گردید. رقم مذکور در پایان سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ به ترتیب به میزان ۱۴/۸ و ۳۷/۴ میلیارد دلار بود. ارزش جاری بازار تحت تأثیر سه متغیر تعداد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، تغییرات سرمایه آن‌ها و تغییرات قیمت سهام قرار می‌گیرد. تعداد شرکت‌های عضو تالار اصلی بورس در پایان سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ به ترتیب ۳۳۴ و ۳۷۰ شرکت و در پایان شهریور ماه سال ۱۳۸۳ این رقم به ۳۹۶ شرکت افزایش یافت. طی سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ سرمایه شرکت‌های عضو بورس به ترتیب با نرخ ۱۰۳/۷ و ۱۰۳ درصد نسبت به سال قبل رشد یافته است.

۲ - معاملات بازار سهام در صنایع منتخب

در بین صنایع منتخب^۱ بیشترین میزان رشد شاخص قیمت در شهریور ماه نسبت به پایان سال ۱۳۸۲ مربوط به صنعت "محصولات لاستیک و پلاستیک" به میزان ۱۱۳ درصد بود. در این صنعت، شاخص قیمت از ۲۳۶۰ واحد در اسفند ماه سال ۱۳۸۲ به ۵۰۳۲ واحد در شهریور ماه ۱۳۸۳ افزایش یافت.

۱- صنایع منتخب شامل صنایعی که در جدول پیوست شماره ۸ آمده است، صنایعی هستند که بیشترین سهم از تعداد و ارزش مبادلات بازار را به خود اختصاص می‌دهند.

رشد شاخص قیمت در صنایع "واسطه‌گری‌های مالی"، "ساخت فلزات اساسی" و "ساخت مواد شیمیایی" در مراتب بعدی قرار داشت. در دوره مورد بررسی، رشد شاخص قیمت در صنایع "وسایل نقلیه"، "محصولات کانی غیرفلزی"، "ساختمان"، "ماشین‌آلات و تجهیزات"، "محصولات فلزی فابریکی" و "غذایی و آشامیدنی‌ها" منفی بود. در شهریور ماه ۱۳۸۳ بیشترین سهم از کل تعداد و ارزش معاملات بورس اوراق بهادار به ترتیب به میزان ۵۴ و ۵۱ درصد مربوط به صنعت "واسطه‌گری‌های مالی" بود. به این لحاظ، صنایع "وسایل نقلیه" و "ساخت مواد شیمیایی" در مراتب بعدی اهمیت قرار گرفتند.

در شهریور ماه بالاترین نسبت قیمت به بازده انتظاری (P/E)، به میزان ۱۲/۸ متعلق به صنعت "محصولات کانی غیرفلزی" و پایین‌ترین نسبت مذکور متعلق به صنعت "وسایل نقلیه" به میزان ۵/۷ بود. در مقایسه با شهریور ماه سال ۱۳۸۲، نسبت P/E در صنعت "محصولات لاستیک و پلاستیک" از بالاترین رشد به میزان ۸۲/۴ درصد و در صنعت "وسایل نقلیه" از بیشترین کاهش به میزان ۵۴/۸ درصد برخوردار بوده است (جدول پیوست شماره ۸).

۳- ریسک و بازدهی سهام صنایع منتخب

در میان صنایع منتخب، بالاترین نرخ رشد ماهانه شاخص قیمت در شش ماهه منتهی به شهریور ماه سال جاری مربوط به صنعت "محصولات لاستیک و پلاستیک" برابر با ۱۳/۵ درصد و کمترین آن مربوط به صنعت "ساخت فلزات اساسی" برابر با ۶/۶ درصد بود. در این دوره، متوسط نرخ بازدهی (برحسب رشد شاخص قیمت) در شش صنعت از ده صنعت منتخب بورس منفی بوده است. در بین صنایعی که شاخص قیمت سهام آن‌ها در نیمه نخست سال جاری رشد یافت، بیشترین انحراف معیار (شاخص

ریسک) متعلق به صنعت "محصولات لاستیک و پلاستیک" به میزان ۱۱/۸ و کمترین انحراف معیار مربوط به صنعت "ساخت مواد شیمیایی" به میزان ۵/۹ بود. در بین این صنایع، بیشترین میزان شاخص نقدشوندگی^۱ مربوط به صنعت "واسطه‌گری‌های مالی" و کمترین آن مربوط به صنعت "محصولات فلزی فابریکی" بوده است. (جدول پیوست شماره ۹).

در نمودار پیوست شماره (۴) پراکندگی صنایع منتخب بر اساس شاخص‌های ریسک و بازدهی نشان داده شده است. خط برازش شده در نمودار، ارتباط مثبت بین ریسک و بازدهی در مجموعه فعالیت صنایع منتخب بورس اوراق بهادار را نشان می‌دهد. شیب کمتر از واحد این خط (حدود ۴۱ درجه) بیانگر آن است که در دوره شش‌ماهه منتهی به شهریور ماه ۱۳۸۳ به ازای هر یک واحد درصد افزایش در بازدهی، میزان ریسک سرمایه‌گذاری حدود ۰/۸۷ واحد افزایش یافته است. رقم مزبور می‌تواند به عنوان عکس قیمت مخاطره در بازار تعبیر شود. به عبارت دیگر هزینه یک واحد کاهش در ریسک، حدود ۱/۱۵ واحد کاهش در بازدهی است. هرچند شیب خط برازش شده بر شاخص‌های ریسک و بازدهی صنایع منتخب، متوسط قیمت مخاطره در بورس تهران را نشان می‌دهد، توزیع وضعیت ریسک و بازدهی صنایع مزبور، نسبت به خط رگرسیون نیز حاوی اطلاعات مفیدی می‌تواند باشد. سرمایه‌گذاری در صنایعی که در بالای خط قرار گرفته‌اند، به ازای نرخ بازدهی داده شده، از ریسک بیشتری برخوردار بوده و در شرایط برابر، در مقایسه با صنایع زیرخط رگرسیون از موقعیت نامطلوب‌تری برخوردار می‌باشد. بنابراین، انتخاب صنایع بالای خط و روی خط برای سرمایه‌گذاران ریسک‌پذیر کمتر مطلوب بوده است. به عبارت دیگر، در موقعیت‌های مذکور، ریسک مورد انتظار همواره بیشتر متوسط ریسک بازار است.

۱- شاخص نقدشوندگی صنایع، براساس نسبت ارزش معاملات سهام به ارزش جاری بازار، اندازه‌گیری می‌شود.

با توجه به نمودار پیوست شماره (۴)، چنانچه سرمایه‌گذار بر اساس عملکرد شاخص‌های قیمت و ریسک صنایع منتخب در شش‌ماه گذشته تصمیم‌گیری نماید، در مقایسه بین دو صنعت "ساخت فلزات اساسی" و "ساخت مواد شیمیایی" که بازدهی تقریباً مشابهی را عاید او می‌کنند، قطعاً صنعت دوم را انتخاب می‌کند؛ و در مقایسه بین دو صنعت "محصولات لاستیک و پلاستیک" و "واسطه‌گری‌های مالی" که ریسک تقریباً یکسانی داشته‌اند، صنعت اول را بر می‌گزیند. سرمایه‌گذارانی که ریسک‌پذیری بیشتری دارند بر روی سهام "محصولات لاستیک و پلاستیک" و "واسطه‌گری‌های مالی" سرمایه‌گذاری می‌کنند و سرمایه‌گذاران محتاط‌تر سهام صنایع گروه "ساخت مواد شیمیایی" را می‌خرند. براین اساس، سهام صنایعی که در شش‌ماه گذشته بازدهی منفی داشته‌اند، تا زمانی که اطلاعات جدید مبنی بر بهبود عملکرد آن‌ها در آینده منتشر نشود، خریداری نخواهند داشت (نمودار شماره ۵).

۴ - معاملات در بورس‌های منطقه‌ای

به منظور گسترش پوشش جغرافیایی بورس و افزایش اندازه و عمق بازار اوراق بهادار کشور، در ماده (۹۵) قانون برنامه پنجساله سوم توسعه (۸۳-۱۳۷۹) به شورای بورس اجازه داده می‌شود که نسبت به راه‌اندازی بورس‌های منطقه‌ای در سطح کشور اقدام کند. اگرچه با وجود فن‌آوری تجارت الکترونیک که هزینه‌های داد و ستد را به شدت کاهش می‌دهد، ساخت و راه‌اندازی مکان‌های فیزیکی جهت انجام معاملات اندیشه‌ای کهنه به نظر می‌رسد، لیکن با توجه به اینکه در کشور ما هنوز میزان آشنایی عامه سرمایه‌گذاران با بازار اوراق بهادار اندک است ایجاد مکان‌های فیزیکی نقش مهمی در توسعه فرهنگ سرمایه‌گذاری روی اوراق بهادار ایفا می‌کند.

در نیمه نخست سال جاری با افتتاح تالارهای بورس شیراز و کرمان، تعداد تالارهای منطقه‌ای بورس به پنج تالار رسید. پیش از این تالارهای مشهد، تبریز و اصفهان ایجاد شده بود. در این تالارها که به صورت شعبی از بورس اوراق بهادار تهران فعالیت می‌کنند، سهام شرکت‌های درج شده در تابلوهای اصلی و فرعی بورس تهران مورد داد و ستد قرار می‌گیرد.

در واقع، ارایه مجوز ایجاد تالارهای منطقه‌ای در قانون برنامه سوم، با هدف فراهم‌سازی شرایط آسان‌تر برای پذیرش بنگاه‌های اقتصادی متوسط و کوچک در بورس‌های منطقه‌ای بوده است که این کارکرد بورس‌های منطقه‌ای تاکنون مورد استفاده قرار نگرفته است. در جدول پیوست شماره (۱۰) ارزش و تعداد سهام و حق تقدم داد و ستد شده در بورس‌های منطقه‌ای تا پایان سال ۱۳۸۲ و در نیمه نخست سال جاری ارایه شده است. در سال ۱۳۸۲ بالاترین ارزش معاملات سهام و تعداد سهام معامله شده به تالار بورس اوراق بهادار مشهد اختصاص داشت. در نیمه اول سال ۱۳۸۳ بیشترین ارزش و تعداد سهام معامله شده به ترتیب برابر با ۲۲۰۱ میلیارد ریال و ۳۱۸ میلیون سهم مربوط به بورس اصفهان بوده است.

۵- عرضه سهام توسط بخش عمومی و بانک‌ها

فصل سوم قانون برنامه پنجساله سوم توسعه (۸۳-۱۳۷۹) به موضوع واگذاری سهام و مدیریت شرکت‌های دولتی می‌پردازد. در مواد متعدد این فصل الزامات واگذاری سهام شرکت‌های دولتی، سهام قابل واگذاری، تاسیس هیات عالی واگذاری، ترکیب اعضا، شرح وظایف و اختیارات آن، تشکیل سازمان خصوصی‌سازی، نحوه تعیین قیمت پایه و دیگر امور مربوط به واگذاری سهام شرکت‌های دولتی مشخص شده است. در تبصره (۱) ماده واحده قانون اصلاح موادی از قانون برنامه سوم توسعه (مصوب اسفند

۱۳۸۰) شیوه‌های واگذاری علاوه بر بورس و مزایده در موارد خاص از طریق مذاکره نیز مجاز دانسته شده است.

براساس مواد فصل سوم قانون برنامه سوم و آیین‌نامه‌های اجرایی آن، کلیه شرکت‌های دولتی تحت پوشش شرکت‌های مادر تخصصی ذریبط قرار می‌گیرند. طبق آخرین اطلاعات تعداد ۶۰ شرکت مادر تخصصی تشکیل گردیده و اساسنامه تمامی آن‌ها به تصویب هیات محترم وزیران رسیده است. شرکت‌های مادر تخصصی موظف هستند اطلاعات مالی و مدارک مورد نیاز شرکت‌هایی را که براساس مصوبه هیات عالی واگذاری و تصویب هیات وزیران در لیست فروش قرار گرفته‌اند (حدود ۵۰۰ شرکت) در اختیار سازمان خصوصی‌سازی قرار دهند. به دنبال تعیین قیمت پایه سهام توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان خصوصی‌سازی سهام شرکت‌های قابل واگذاری را از طریق بورس، مزایده و در موارد خاص مذاکره عرضه خواهد نمود.

سازمان خصوصی‌سازی در سال ۱۳۸۲ در مجموع مبلغ ۸۶۹۶ میلیارد ریال از طریق عرضه در بورس و مزایده، سهام شرکت‌های دولتی را واگذار نمود. این رقم شامل فروش‌های نقدی و تعهدی از جمله واگذاری سهام بنگاه‌ها به کارگران آن‌ها به صورت اقساطی می‌باشد. رقم واریزی سازمان مذکور به حساب‌های خزانه‌داری کل در سال ۱۳۸۲ حدود ۴۶۵۴ میلیارد ریال شامل فروش‌های نقدی و وصولی اصل و سود فروش‌های تعهدی سال‌های قبل بوده است. طبق سازوکار ماده (۱۹) قانون برنامه سوم، از این رقم معادل ۵۰ درصد سهم خزانه و ۵۰ درصد با اولویت پرداخت بدهی شرکت‌های قابل فروش به منظور اصلاح ساختار آن‌ها و بهسازی و آماده‌سازی شرکت‌ها برای فروش و توسعه صنعتی به حساب شرکت‌های مادر تخصصی ذریبط اختصاص می‌یابد. به این ترتیب، وصولی خزانه‌داری کل از محل واگذاری سهام شرکت‌های دولتی

در سال ۱۳۸۲ مبلغ ۲۳۲۷ میلیارد ریال بوده است. این رقم معادل ۳۳/۲ درصد مبلغ پیش‌بینی شده در قانون بودجه سال مذکور به میزان ۷۰۰۰ میلیارد ریال بود. در جدول پیوست شماره (۱۱) مجموع عرضه سهام توسط بخش عمومی و بانک‌ها در سال ۱۳۸۲ و نیمه نخست سال ۱۳۸۳ در تالار بورس ارایه گردیده است. در سال ۱۳۸۲ سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی در مجموع ۷۳۲ میلیون سهم به ارزش بازاری ۸۹۲۱ میلیارد ریال در بورس به فروش رساندند. این رقم فروش‌های نقدی و تعهدی را در بر می‌گیرد. در نیمه اول سال جاری، مجموع عرضه سهام توسط سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی از نظر تعداد ۴۳/۴ میلیون سهم و از نظر ارزش ۴۲۷/۱ میلیارد ریال بود، که در مقایسه با ارقام مشابه سال قبل کاهش چشمگیری نشان می‌دهد. تغییر مدیریت سازمان خصوصی‌سازی و مسایل حاشیه‌ای آن، می‌تواند از عوامل موثر در رکود عرضه سهام شرکت‌های دولتی در بورس باشد.

۶- عملکرد اوراق مشارکت

مطابق بند (ن) تبصره ۲۱ قانون بودجه سال ۱۳۸۳، در مجموع مبلغ ۱۳۲۰۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت برای طرح‌های عمرانی وزارت نیرو، راه‌وتراپری و... به تصویب رسیده است که مبلغ ۱۰۰۰۰ میلیارد ریال آن اوراق مشارکت دولتی-بودجه‌ای^۱ و ۳۲۰۰ میلیارد ریال اوراق دولتی-غیربودجه‌ای^۲ می‌باشد. همچنین طبق بند (م) تبصره ۲۱ مبلغ ۱۹۲۵۰ میلیارد ریال (معادل ۲/۳ میلیارد دلار) جهت تسریع

۱- اوراق مشارکت دولتی-بودجه‌ای اوراقی است که منابع لازم برای بازپرداخت اصل و سود آن‌ها در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌گردد.

۲- اوراق مشارکت دولتی - غیربودجه‌ای اوراقی است که منابع لازم برای بازپرداخت اصل و سود آن‌ها از محل منابع داخلی شرکت‌های استفاده‌کننده تامین می‌شود. با این حال، این اوراق در نهایت با تضمین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی انتشار می‌یابد.

در اجرای عملیات طرح‌ها و خاتمه طرح‌ها و پروژه‌هایی که باید در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ به اتمام برسند، از محل حساب ذخیره ارزی و یا فروش اوراق مشارکت تامین مالی خواهد شد. در صورتی که معادل ریالی ۰/۳ میلیارد دلار (۲۵۰۵ میلیارد ریال) از رقم مذکور از راه فروش اوراق مشارکت تامین شود، مجموع اوراق مشارکت دولتی-بودجه‌ای در سال ۱۳۸۳ معادل ۱۲۵۰۵ میلیارد ریال خواهد بود.

همچنین شورای پول و اعتبار به بانک مرکزی اجازه داده است تا علاوه بر جایگزینی حدود ۱۷۰۰۰ میلیارد ریال اوراق سررسید شده در سال ۱۳۸۳ معادل ۵۰۰۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت جدید منتشر نماید. اوراق جدید بانک مرکزی در تیرماه به میزان ۵۰۰۰ میلیارد ریال منتشر گردید و تقریباً تمامی آن به فروش رسید. در هفدهم شهریور ماه نیز بانک مرکزی ۲۹۸۶ میلیارد ریال از اوراق سررسید شده قبلی را جایگزین کرد.

شورای پول و اعتبار در مورخ ۱۳۸۳/۷/۴ سقف اوراق مشارکت قابل انتشار شرکت‌ها در سال جاری را از مبلغ ۵۰۰۰ میلیارد ریال به مبلغ ۱۲۰۰۰ میلیارد ریال شامل ۷۰۰۰ میلیارد ریال سقف اوراق موضوع ماده ۴ قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت و مبلغ ۵۰۰۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت موضوع ماده ۱۷ قانون تسهیل نوسازی صنایع افزایش داد. در نیمه نخست سال جاری هیچگونه اوراقی از این محل‌ها انتشار نیافت. (جدول پیوست شماره ۱۲).

۷- بورس فلزات

بر اساس ماده ۹۵ قانون برنامه پنجساله سوم توسعه و مصوبات شورای بورس در چارچوب دو طرح تفصیلی مربوط به ایجاد بورس کالا و راه اندازی بورس فلزات اساسی، بورس فلزات در تاریخ ۲۶ شهریور ماه ۱۳۸۲ افتتاح گردید. در شش ماهه نخست سال

۱۳۸۳ در مجموع ۲/۵ میلیون تن انواع فلزات به ارزش ۱۱۳۸۲ میلیارد ریال در بورس فلزات مورد معامله قرار گرفت. در حال حاضر، معاملات بورس فلزات مبتنی بر دو ابزار نقدی و سلف صورت می‌گیرد. از مجموع معاملات شش ماه اول سال جاری مبلغ ۲۴۴۱ میلیارد ریال (۲۴/۵ درصد) به صورت نقد و مبلغ ۷۵۲۹ میلیارد ریال (۷۵/۵ درصد) به صورت سلف بوده است. بیشترین سهم از حجم معاملات مربوط به فولاد به میزان ۹۶ درصد و بعد آلومینیوم به میزان ۱/۹ درصد بود. بیشترین سهم از ارزش کل معاملات نیز به ترتیب به میزان ۸۲/۶ درصد و ۱۰/۶ درصد مربوط به فولاد و مس بود.

حجم و ارزش معاملات انجام شده در بورس فلزات در شهریورماه نسبت به ماه گذشته به ترتیب ۸ درصد و ۴/۲ درصد کاهش نشان می‌دهد. با توجه به اینکه درصد بالایی از معاملات بورس فلزات بر فولاد می‌باشد، کاهش مذکور علیرغم افزایش حجم و ارزش معاملات سه فلز اصلی دیگر (آلومینیوم، مس و روی) در شهریورماه نسبت به ماه قبل، اتفاق افتاد (جدول پیوست شماره ۱۳).

۸- رویدادهای مهم سال ۱۳۸۳ در بازار سرمایه :

۱- در تاریخ ۱۶ فروردین ماه سال جاری حجم مبنای معاملات برای افزایش شاخص قیمت سهام براساس ۲۰ درصد سهم شناور آزاد و یک بار گردش معاملاتی در سال تعیین و جدول حجم مبنای سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران منتشر شد. به این ترتیب حجم مبنای هر سهم حدود هشت ده هزارم سرمایه شرکت خواهد بود. با اعمال سیاست مذکور، حجم مبنای معاملات برای اکثر سهام موجود در بورس افزایش یافت.

۲- در شهریور ماه سال جاری شمار شرکت‌های جدید متقاضی پذیرش در بورس به ۱۱۶ شرکت رسید. از میان بانک‌ها، بانک رفاه کارگران، بانک سپه، بانک صنعت و

معدن؛ از بین شرکت‌های بیمه، بیمه آسیا، البرز و دانا؛ و از میان موسسات اعتباری غیربانکی، موسسه اعتباری توسعه و شرکت لیزینگ ایران در مراحل مختلف پذیرش در بورس هستند.

۳- براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۳/۳/۲۵ شورای بورس، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس موظف شدند که به منظور کمک به تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، سیاست و برنامه تقسیم سود خود را به بازار اعلام نمایند.

۴- در مورخ ۱۳۸۳/۴/۱۷ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۷ قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل و نوسازی صنایع کشور در خصوص انتشار اوراق مشارکت از سوی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس در هیئت دولت تصویب شد. براساس این آیین‌نامه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اجازه خواهند یافت برای تامین نقدینگی و به منظور اجرای طرح‌های توسعه و نوسازی، اوراق مشارکت با نام، با مجوز بورس به قیمت مشخص و برای مدت معین منتشر کنند.

۵- به استناد مصوبه مورخ ۱۳۸۳/۴/۲۸ شورای بورس، در سال جاری افزایش سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس حداکثر به میزان افزایش شاخص قیمت خرده‌فروشی سال گذشته که توسط بانک مرکزی اعلام گردیده مجاز است و مازاد بر آن منوط به موافقت دبیرکل سازمان بورس خواهد بود.

۶- دستورالعمل اجرایی سفارش‌های الکترونیکی اوراق بهادار پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که به تصویب هیئت مدیره بورس رسیده است در تاریخ ۱۳۸۳/۶/۲۵ منتشر شد. این دستورالعمل به منظور توسعه الکترونیکی بورس و ضابطه‌مند کردن داد و ستدهای الکترونیکی اوراق بهادار پذیرفته شده در بورس در چارچوب قانون تجارت الکترونیک تدوین شده است.

۷- در تاریخ ۲۹ شهریور ماه ۱۳۸۳ بورس کالای کشاورزی افتتاح شد. دبیر کل این بورس خصوصیات آن را اطلاع‌رسانی شفاف به همه تولیدکنندگان و فعالان بازار، ایجاد شرایط رقابتی، کشف قیمت، انتقال ریسک قیمت، تضمین معاملات و استاندارد کالا و تامین منابع مالی مورد نیاز تولیدکنندگان عنوان کرد.

۸- آیین‌نامه شیوه‌های قیمت‌گذاری سهام شرکت‌های دولتی قابل واگذاری، تخفیف‌ها و چگونگی پرداخت قیمت توسط خریداران که مصوب هیات وزیران در جلسه روز ۱۵ شهریور ماه ۱۳۸۳ بود، در روز ۲۴ شهریور ۱۳۸۳ ابلاغ گردید.

جمع‌بندی

اگر چه طی سال‌های ۱۳۸۱ و بعد از آن بازار اوراق بهادار کشور گسترش زیادی داشته است، لیکن مقایسه شاخص‌هایی نظیر تعداد کدهای سهامداری و تعداد حساب‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری نزد شبکه بانکی، اندازه، عمق و نسبت فعالیت بورس اوراق بهادار تهران با شاخص‌های مشابه در برخی کشورهای دیگر و شواهدی که حاکی از حضور گسترده سرمایه‌گذاران نهادی (اشخاص حقوقی) در بورس اوراق بهادار تهران است، جملگی نشان می‌دهند که علیرغم گسترش‌های مذکور، هنوز سهام (اوراق بهادار) جایگاه قابل توجهی در سبد دارایی‌های خانوارهای ایرانی نیافته است. در چند سال اخیر، رکود بازار زمین و مسکن، بهبود نظام توزیع کالاها و خدمات، حذف نظام چند نرخ کالاها و ارز، ثبات نسبی بازار طلا و خودرو و تلاش‌هایی که در جهت گسترش فیزیکی و نرم‌افزاری بورس اوراق بهادار صورت گرفته است، تا حدودی به تغییر الگوی سنتی رفتار پس‌اندازی خانوارهای ایرانی کمک نموده است، لیکن امکانات موجود اقتصاد کشور، گویای ظرفیت‌های بسیاری است و تلاش بیشتر برای گسترش بازار اوراق بهادار در ایران را می‌طلبد.

منابع

- ۱- سازمان بورس اوراق بهادار، گزارش آماری ماهانه، دوره‌های مختلف از اسفند ماه ۱۳۸۲ تا شهریور ۱۳۸۳.
- ۲- سازمان بورس اوراق بهادار، چشم‌اندازها و برنامه‌های دوساله بورس، تیرماه ۱۳۸۳.
- ۳- سازمان بورس اوراق بهادار، اداره مطالعات و بررسی‌های اقتصادی، شاخص‌های هم‌پیوند با بازده نقدی سهام، مرداد ۱۳۷۷.
- ۴- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، "گزارش اقتصادی و ترازنامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران"، سال ۱۳۸۱.
- ۵- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران".
- ۶- سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران، نماگرهای پایه بورس، معاونت نظارت.
- ۷- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره اعتبارات، گزارش‌های موردی.
- ۸- سازمان بورس فلزات، گزارش‌های موردی.
- ۹- World Federation of Exchange, Anuual Reports, Nov. ۲۰۰۴.
- ۱۰- Mishkin, Fredrics. "The Economic of Money, Banking and Financial Markets", ۶th Edit, ۲۰۰۱.

جدول پیوست شماره ۱

نماگرهای فعالیت بورس درشش ماهه نخست سال ۱۳۸۳

میانگین رشدنمایی (درصد)	اسفند ۱۳۸۲	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	
۲۰.۱	۱۳۵۸۶.۲	۱۲۸۹۳.۲	۱۳۲۱۰.۱	۱۲۰۶۳.۵	۱۱۵۰۴.۸	۱۱۷۵۳.۸	۱۱۳۷۹.۲	شاخص قیمت کل
۱۱.۱۳	۲۳۲۰۲.۶	۲۳۷۳۵.۹	۲۵۰۳۵.۵	۳۱۸۵۰.۱	۴۰۷۸۱.۵	۴۱۲۱۸.۳	۴۳۷۱۴.۴	مالی
۰.۰۰۴	۱۰۰۶۰.۱	۱۰۴۱۹.۱	۹۹۷۸.۴	۹۷۶۷.۹	۹۹۴۸.۳	۹۶۵۷.۸	۱۰۰۳۶.۲	صنعت
۳.۷۱	۸۴۳.۴	۸۷۶.۶	۸۵۱.۳	۸۹۹.۳	۱۰۲۷.۶	۱۰۰۴.۲	۱۰۴۹.۳	پنجاه شرکت برتر
۲.۳۳	۱۱۴۴۳.۰	۱۱۷۷۱.۷	۱۱۴۹۳.۳	۱۲۱۴۲.۱	۱۳۵۱۸.۹	۱۳۲۵۱.۸	۱۳۸۴۷.۷	تالار اصلی
۱.۲۷	۱۰۱۹۷.۱	۱۰۸۲۴.۵	۱۰۷۷۲.۵	۱۰۷۴۲.۱	۱۰۳۳۴.۳	۱۰۴۶۲.۷	۱۱۰۶۳.۳	تالار فرعی
۳.۸۵	۲۷۰۷۴.۹	۲۷۹۹۷.۷	۲۷۴۴۲.۷	۲۹۰۶۶.۵	۳۲۳۹۸.۸	۳۲۶۲۶.۱	۳۴۱۵۰.۰	شاخص قیمت و بازده
۰.۹۳	۳۹۳۳.۲	۳۹۳۷.۷	۳۹۴۳.۱	۳۹۸۳.۰	۴۰۵۷.۴	۴۱۵۰.۹	۴۱۵۲.۱	شاخص بازده نقدی
۱.۱۵	۲۵۲.۸	۲۵۸.۲	۲۶۱.۷	۲۶۵.۰	۲۶۷.۸	۲۶۹.۷	۲۷۰.۷	شاخص GPI
۰.۰۰۷	۱۱۶۰.۸	۴۳۰.۸	۱۳۹۱.۲	۱۲۰۷.۲	۱۲۸۳.۶	۹۲۰.۲	۷۹۷.۲	تعداد سهام معامله شده (میلیون سهم)
۰.۴۸۳	۷۶۸۵.۹	۳۰۷۸.۹	۱۲۹۶۲.۸	۸۵۵۴.۷	۱۰۰۴۹.۰	۸۲۶۰.۰	۵۷۱۰.۶	ارزش سهام معامله شده (میلیارد ریال)
۰.۰۰۲	۳۰۹۶۹۵.۸	۳۱۹۹۳۳.۷	۳۱۷۷۳۸.۱	۳۳۲۱۱۲.۵	۳۶۶۷۸۹.۸	۳۶۷۷۱۹.۸	۳۹۲۲۱۰.۶	ارزش جاری بازار
۰.۲۲	۱۲۳۸۵۲.۰	۱۱۶۶۷۳.۰	۱۴۴۵۲۹.۰	۲۰۵۱۹.۰	۲۷۲۳۸۶.۰	۲۴۷۸۸۶.۰	۲۱۰۴۹۱.۰	تعداد دفعات معامله
۸.۹۳	۸۷۲۰۲.۰	۸۶۴۶۶.۰	۹۴۸۰۶.۰	۱۴۳۳۳.۰	۱۸۸۲۸۷.۰	۱۶۵۶۴۵.۰	۱۴۵۶۵۳.۰	تعداد خریداران
۰.۸۵۲	۲.۶	۱.۰	۴.۱	۲.۷	۲.۹	۲.۳	۱.۵	نسبت فعالیت ^(۱)
۰.۰۰۸	۱۰.۲	۱۰.۴	۹.۷	۹.۸	۹.۸	۹.۱	۹.۵	نسبت P/E
۱.۳۹	۶۳.۵	۶۶.۱	۶۳.۲	۶۳.۸	۶۷.۷	۶۷.۰	۶۸.۹	نسبت ارزش جاری بازار به سپرده‌های بانکی

(۱) برابر با نسبت ارزش معاملات به ارزش جاری بازار است.

جدول پیوست شماره ۲

نماگرهای فعالیت بورس در شش ماهه نخست ۱۳۸۳

تغییرات هر ماه نسبت به ماه قبل (درصد)

میانگین رشد حسابی	شهریور	مرداد	تیر	خرداد	اردیبهشت	فروردین	اسفند ۱۳۸۲	
۳.۹	۳.۶	-۱.۶	۹.۶	۲.۹	-۲.۱	۳.۳	۴.۳	شاخص قیمت کلی
۱۱.۶۹	۶.۱	۱.۱	۲۸.۰	۲۷.۲	۵.۵	۲.۳	۴.۲	مالی
۰.۰	۳.۹	-۲.۹	۱.۸	-۲.۱	-۴.۲	۳.۶	۴.۳	صنعت
۳.۸۶	۴.۵	-۲.۳	۱۴.۳	۵.۶	-۲.۹	۳.۹	۶.۱	پنججاه شرکت برتر
۲.۳۴	۴.۵	-۲.۰	۱۱.۳	۵.۶	-۲.۴	۲.۹	۴.۷	تالار اصلی
۱.۳۳	۵.۷	۱.۲	-۳.۸	-۰.۳	-۰.۵	۶.۲	۱.۷	تالار فرعی
۴.۰۳	۴.۷	۰.۷	۱۱.۵	۵.۹	-۲.۰	۳.۴	۴.۷	شاخص قیمت و بازده
۰.۹۱	۰.۰	۲.۳	۱.۹	۱.۰	۰.۱	۰.۱	۰.۳	شاخص بازده نقدی
۱.۱۵	۰.۴	۰.۷	۱.۱	۱.۳	۱.۳	۲.۲	۱.۶	رشد شاخص CPI
۱۸.۵۷	-۱۳.۴	-۲۸.۳	۶.۳	-۱۳.۲	۲۲۲.۹	-۶۲.۹	-۱۷.۸	تعداد سهام معامله شده (میلیون سهم)
۳۲.۶۵	-۳۰.۹	-۱۷.۸	۱۷.۵	-۳۳.۰	۳۲۱.۰	-۵۹.۹	-۶۱.۰	ارزش سهام معامله شده (میلیارد ریال)
۴.۰۸	۶.۷	۰.۸	۹.۸	۵.۵	-۱.۶	۳.۳	۶.۷	ارزش جاری بازار
۱۱.۶۵	-۱۵.۱	-۹.۰	۳۲.۷	۴۲.۰	۲۳.۹	-۵.۸	۲۳.۸	تعداد دفعات معامله
۱۱.۶۱	-۱۲.۱	-۱۲.۰	۳۱.۴	۵۱.۲	۹.۶	-۰.۸	۳۰.۳	تعداد خریداران
۲۸.۸۵	-۲۳.۶	-۲۱.۵	۸.۷	-۳۵.۰	۳۱۶.۳	-۶۱.۷	-۶۲.۱	نسبت فعالیت
۰.۹۶	۵.۳	-۷.۷	۰.۵	۰.۸	-۷.۰	۲.۳	-	نسبت P/E
۱.۶۵	۲.۹	-۱.۰	۶.۰	۱.۰	-۴.۴	۴.۲	-	نسبت ارزش جاری بازار به سپرده‌های بانکی

جدول پیوست شماره ۳

شاخص های فعالیت بورس اوراق بهادار تهران

(سال پایه = ۱۳۶۹)

عنوان	۱۳۸۲		۱۳۸۲			درصد تغییرات		
	شش ماهه	پایان سال	مرداد	شهریور	شش ماهه	شهریورماه ۱۳۸۲ به پایان سال ۱۳۸۲	شهریورماه ۱۳۸۲ به ماه گذشته ۱۳۸۲	شش ماهه نسبت به شش ماهه ۱۳۸۲
شاخص کل قیمت (پایان دوره)	۸۹۹۳۰	۱۱۳۷۹۳	۱۲۹۹۳۲	۱۳۵۹۳۲	۱۳۵۹۳۲	۱۳۵۹۳۲	۱۳۵۹۳۲	۵۱٫۲
مالی	۱۳۶۶۰٫۹	۳۳۰۲۰٫۶	۴۱۲۱۸٫۳	۳۳۷۱۳٫۳	۴۳۷۱۳٫۳	۴۳۷۱۳٫۳	۴۳۷۱۳٫۳	۱۹۸٫۲
صنعت	۸۲۰۲٫۱	۱۰۰۶۰٫۱	۹۶۵۷۸	۱۰۰۳۶٫۲	۱۰۰۳۶٫۲	۱۰۰۳۶٫۲	۱۰۰۳۶٫۲	۱۹٫۳
پنجاه شرکت فعالتر	۶۳۷۰۰	۸۳۳٫۴	۱۰۰۴۰٫۲	۱۰۰۳۹٫۳	۱۰۰۳۹٫۳	۱۰۰۳۹٫۳	۱۰۰۳۹٫۳	۶۴٫۷
تالار اصلی	۸۹۳۰۰	۱۱۴۴۳۰	۱۳۲۵۱۸	۱۳۸۳۷٫۷	۱۳۸۳۷٫۷	۱۳۸۳۷٫۷	۱۳۸۳۷٫۷	۵۴٫۹
تالار فرعی	۸۷۵۰۰٫۱	۱۰۱۹۷٫۱	۱۰۴۴۲٫۷	۱۱۰۶۳٫۳	۱۱۰۶۳٫۳	۱۱۰۶۳٫۳	۱۱۰۶۳٫۳	۳۶٫۳
شاخص قیمت بازده (کل)	۲۱۱۳۷٫۵	۲۷۰۷۳٫۹	۳۳۵۲۶٫۱	۳۳۱۵۰۰	۳۳۱۵۰۰	۳۳۱۵۰۰	۳۳۱۵۰۰	۶۱٫۶
شاخص بازده نقدی سهام	۳۸۸۳٫۶	۳۹۲۳٫۴	۴۱۵۰۰٫۹	۴۱۵۲۰٫۱	۴۱۵۲۰٫۱	۴۱۵۲۰٫۱	۴۱۵۲۰٫۱	۶٫۹
آزاد معاملات (میلیارد ریال)	۱۲۱۳۳٫۳	۶۶۸۶۹٫۸	۸۳۶۰۰۰	۵۷۱۰۰۰	۵۷۱۰۰۰	۵۷۱۰۰۰	۵۷۱۰۰۰	۲۰۰٫۶
تالار اصلی	۱۴۰۳۶٫۳	۵۹۳۴۳٫۵	۷۳۷۶٫۱	۳۸۳۵۸	۳۸۳۵۸	۳۸۳۵۸	۳۸۳۵۸	۲۰۳٫۷
تالار فرعی	۲۱۲۷۰	۷۴۵۰۳	۷۸۳۸	۸۷۴۸	۸۷۴۸	۸۷۴۸	۸۷۴۸	۱۷۹٫۸
تعداد سهام معامله شده (میلیون سهم)	۳۳۸۳٫۳	۷۸۸۸۸	۹۶۰۰۳	۲۹۷٫۲	۲۹۷٫۲	۲۹۷٫۲	۲۹۷٫۲	۱۵۲٫۹
تالار اصلی	۱۶۷۷٫۲	۶۱۹۲٫۳	۸۰۱۰۵	۶۵۳٫۱	۶۵۳٫۱	۶۵۳٫۱	۶۵۳٫۱	۱۹۰٫۲
تالار فرعی	۷۰۶۰۹	۱۶۸۶۵	۱۱۸۸	۱۴۴٫۱	۱۴۴٫۱	۱۴۴٫۱	۱۴۴٫۱	۶۴٫۵
تعداد خریداران	۳۶۶۶۷۰	۸۶۸۱۵۰۰	۱۶۵۶۶۵۰	۱۳۵۶۶۳۰	۱۳۵۶۶۳۰	۱۳۵۶۶۳۰	۱۳۵۶۶۳۰	۲۰۰۰
تالار اصلی	۲۲۷۹۸۱۰	۷۳۵۲۵۰	۱۳۹۰۲۵۰	۱۰۵۸۷۳۰	۱۰۵۸۷۳۰	۱۰۵۸۷۳۰	۱۰۵۸۷۳۰	۱۹۹٫۳
تالار فرعی	۳۸۷۱۶۰	۱۳۵۶۲۵۰	۳۶۶۲۰۰	۳۷۸۰۰	۳۷۸۰۰	۳۷۸۰۰	۳۷۸۰۰	۲۶۶٫۶
تعداد دفعات	۵۴۳۳۸۰	۱۲۶۳۹۸۰	۳۳۷۸۸۶۰	۲۱۰۳۹۱۰	۲۱۰۳۹۱۰	۲۱۰۳۹۱۰	۲۱۰۳۹۱۰	۱۲۶٫۶
تالار اصلی	۳۶۷۹۸۸۰	۱۰۷۵۴۴۰	۲۰۹۰۹۵۰	۱۵۸۹۸۹۰	۱۵۸۹۸۹۰	۱۵۸۹۸۹۰	۱۵۸۹۸۹۰	۱۱۴٫۲
تالار فرعی	۶۰۳۳۰۰	۱۸۸۳۴۰	۳۸۷۹۱۰	۵۱۵۰۲۰	۵۱۵۰۲۰	۵۱۵۰۲۰	۵۱۵۰۲۰	۲۲۲٫۷
تعداد شرکت های پذیرفته شده	۳۵۱۰	۳۷۰۰	۳۶۰	۳۶۰	۳۶۰	۳۶۰	۳۶۰	۱۲٫۸
آزاد بازار سهام (میلیارد ریال)	۲۲۵۰۶۸۹	۴۰۹۶۵۸	۳۶۷۷۱۸۸	۳۲۲۳۰۶	۳۲۲۳۰۶	۳۲۲۳۰۶	۳۲۲۳۰۶	۷۳٫۳
تعداد روزهای فعالیت	۱۲۲۰	۲۴۰۰	۲۱۰	۲۱۰	۲۱۰	۲۱۰	۲۱۰	۰٫۸
تعداد سهام داد و ستد شده به کل سهام منتشره (درصد)	۹۰	۲۰۰	۱٫۸	۱٫۵	۱٫۵	۱٫۵	۱٫۵	۲۶٫۲
نسبت فعالیت (درصد) ^{۱)}	۹٫۲	۳۰٫۷	۲٫۳	۱٫۵	۱٫۵	۱٫۵	۱٫۵	۱۰۳٫۷

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار تهران، گزارش آماری ماهانه

۱- نسبت فعالیت عبارت است از ارزش سهام داد و ستد شده به میانگین ارزش بازار

جدول پیوست شماره ۴

مقایسه شاخصهای قیمت و بازدهی بورس

شش ماهه نخست ۱۳۸۰-۱۳۸۳

درصد تغییرات ۶ ماهه هر سال نسبت به مدت مشابه سال قبل	سال								
	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰					
	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	
	۶۱.۶	۱۰۳.۱	۵۹.۸	۵۰.۳	۳۴۱۵.۰	۲۱۱۷۷.۵	۱۰۴۰۳.۷	۶۵۱۰.۷	شاخص بازده و قیمت
	۶.۹	۷.۴	۱۲.۵	۱۴.۸	۴۱۵۲.۰	۳۸۸۳.۶	۳۶۱۵.۹	۳۲۱۵.۰	شاخص بازده نقدی
	۵۱.۲	۸۹.۱	۴۲.۱	۳۰.۹	۱۳۵۹۶.۴	۸۹۹۳.۰	۴۷۵۶.۷	۳۳۴۷.۷	شاخص کل قیمت
	۱۹۸.۲	۶۳.۲	۵.۸	۶۱.۰	۴۳۷۱۴.۴	۱۴۶۶۰.۹	۸۹۸۶.۰	۸۴۹۵.۹	شاخص مالی
	۱۹.۴	۹۶.۷	۵۲.۷	۲۳.۳	۱۰۰۳۶.۲	۸۴۰۷.۱	۴۲۷۳.۶	۲۷۹۹.۰	شاخص صنعت

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول پیوست شماره ۵

مقایسه تعداد و ارزش سهام داد و ستد شده

شش ماهه نخست سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۳

ارزش معاملات (میلیارد ریال)			تعداد سهام معامله شده (میلیون سهم)			
ارزش	درصد تغییرات	سهم از کل	تعداد	درصد تغییرات	سهم از کل	
۳۷۴۲.۷	۴.۲	۴.۸	۸۱۶.۵	۷.۲	۷.۵	۱۳۸۰
۱۰۱۰۴.۴	۱۷۰.۰	۱۲.۸	۱۶۳۲.۴	۹۹.۹	۱۵.۰	۱۳۸۱
۱۶۱۷۳.۳	۶۰.۱	۲۰.۶	۲۳۸۴.۳	۴۶.۱	۲۱.۹	۱۳۸۲
۲۸۶۱۶.۱	۲۰۰.۶	۶۱.۸	۶۰۳۰.۲	۱۵۲.۹	۵۵.۵	۱۳۸۳
۷۸۶۳۶.۵	-	۱۰۰.۰	۱۰۸۶۳.۴	-	۱۰۰.۰	جمع کل

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول پیوست شماره ۶

مقایسه نماگرهای فعالیت بورس اوراق بهادار

شش ماهه نخست سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۳

متوسط ارزش خرید رشد هر نفر (میلیون ریال) (درصد)		متوسط تعداد رشد خرید (سهام) (درصد)		تعداد رشد خریداران سهام (درصد)		تعداد دفعات رشد معامله (درصد)		
۲۵.۱	۲۲.۳	۲۸.۷	۴۸۶۲.۵	-۱۶.۷	۱۶۷۹۱۹	۲.۴	۳۳۰۴۳۳	۱۳۸۰
۸۳.۹	۴۱.۰	۳۶.۲	۶۶۲۲.۵	۴۶.۸	۲۴۶۶۹۴	۳۳.۱	۴۳۹۹۳۴	۱۳۸۱
۴۷.۹	۶۰.۶	۳۵.۰	۸۹۴۰.۲	۸.۲	۲۶۶۶۹۷	۲۰.۱	۵۲۸۳۲۸	۱۳۸۲
-۲.۷	۵۹.۰	-۱۸.۲	۷۳۶۶.۳	۲۰.۰	۸۲۴۱۹۹	۱۲۶.۶	۱۱۹۷۱۵۵	۱۳۸۳

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول پیوست شماره ۷

مقایسه ارزش جاری بورس اوراق بهادار تهران

شش ماهه نخست ۱۳۸۰-۱۳۸۳

تعداد روزهای فعالیت	نسبت فعالیت (درصد)	رشد (درصد)	ارزش بازار (میلیارد ریال)	
۱۲۲	۵.۶	۳۷.۰	۷۱۸۶۵.۶	۱۳۸۰
۱۲۱	۱۰.۹	۲۵.۷	۱۰۴۷۱۰.۱	۱۳۸۱
۱۲۳	۹.۲	۱۱۴.۹	۲۲۵۰۶۸.۹	۱۳۸۲
۱۲۲	۱۸.۸	۷۴.۴	۳۹۲۲۱۰.۶	۱۳۸۳

جدول پیوست شماره ۸

شاخص‌های بازار سهام به تفکیک صنایع

نسبت (P/E)	سهام	درصد تغییرات			۱۳۸۳			۱۳۸۲				
		شش ماهه نسبت ۱۳۸۳	شهریور ماه به ماه	شهریور ماه به پایان سال ۱۳۸۲	مرداد	شهریور	شش ماه	پایان سال	شش ماه			
۱۳۸۳ ۵.۷	۱۳۸۲ ۱۳.۶									وسایل نقلیه		
			-۵.۱	۱۴.۱	-۴.۵	۵۶۶.۶	۵۶۶.۶	۳۷۸۶.۳	۵۷۱۷.۹	۵۷۵۲.۵	شاخص قیمت	
			۱۷.۷	۲۱.۹	-۱.۷	۷۰.۷	۱۴۰.۸	۱۳۳.۲	۱۴۴۲.۱	۵۷۶.۷	تعداد(میلیون سهم)	
			۱۵.۴	۲۷.۳	۷.۷	۳۸۹۱.۸	۸۸۲.۱	۸۲۳.۲	۱۱۳۳۶.۳	۳۸۳۰.۹	ارزش(میلیارد ریال)	
			۱۳.۸	۱۶.۶							محصولات کانی غیر فلزی	
											شاخص قیمت	
				۱۸.۸	-۱.۵	-۱۸.۹	۲۴۰۰.۴	۲۴۰۰.۴	۴	۲۹۶۰۲.۹	۲	تعداد(میلیون سهم)
				۳.۷	۱۵۴.۹	-۶۵.۶	۴۵۷.۱	۲۹.۳	۸۵.۲	۷۲۴.۰	۱۷۹.۳	ارزش(میلیارد ریال)
				۶.۶	۱۵۹.۵	-۷.۹	۱۲۰۵۶.۷	۳۷۹.۲	۱۳۰۲.۹	۲۲۹۶۷.۱	۳۶۶۶.۱	واسطه گری های مالی
											شاخص قیمت	
				۱۹۸.۲	۶.۱	۸۸.۴	۳۳۷۱۶.۶	۳۳۷۱۶.۶	۳	۲۳۲۰۲.۶	۹	تعداد(میلیون سهم)
				۵۴.۳	۲۱۴.۸	-۲.۲	۱۶۳۶.۳	۳۳۲.۷	۳۳۲.۶	۲۴۰۹.۵	۸۴.۷	ارزش(میلیارد ریال)
				۵۱.۲	۷۶۳.۲	-۱۱.۸	۱۵۸۹۹.۳	۲۲۹۲.۶	۳۳۱۱.۹	۸۳۴۸.۳	۱۸۳۱.۸	ساختمان
											شاخص قیمت	
				۵.۷	۳.۵	-۹.۵	۳۱۱۹.۳	۳۱۱۹.۳	۳۹۷۹.۰	۳۵۳۹.۳	۳۸۹۷.۴	تعداد(میلیون سهم)
				۱.۹	۱۹۳.۷	-۵۴.۰	۲۶۴.۴	۱۴.۹	۳۲.۳	۳۶۰.۳	۸۹.۷	ارزش(میلیارد ریال)
				۳.۰	۷۰.۴	-۵۴.۹	۲۹۷۶.۲	۱۷۴.۵	۳۷۶.۲	۳۲۵۲.۱	۱۷۴۷.۲	ماشین آلات و تجهیزات
											شاخص قیمت	
				-۱۱.۴	۸.۶	-۱۷.۱	۲۵۳۷.۰	۲۵۳۷.۰	۲۳۳۶.۴	۳۰۶۱.۶	۳۸۶۲.۳	تعداد(میلیون سهم)
				۲.۸	-۳۲.۵	۳۴۲.۶	۶۲.۴	۲۲.۶	۵.۱	۳۰۵.۳	۹۲.۵	ارزش(میلیارد ریال)
				۱.۲	-۲۹.۴	۸۲.۷	۳۷۸.۶	۶۶.۱	۴۶.۲	۱۳۸۰.۳	۴۶۶.۳	محصولات فلزی غیرفولادی
											شاخص قیمت	
				-۳۱.۰	-۲.۳	-۲۰.۷	۳۱۸۲.۷	۳۱۸۲.۷	۳۲۵۵.۵	۴۰۱۲.۵	۳۶۱۰.۶	تعداد(میلیون سهم)
				۰.۲	-۵۶.۴	۱۰۹.۷	۵۰.۲	۱.۵	۰.۷	۱۹۸.۹	۱۱۵.۱	ارزش(میلیارد ریال)
				۰.۰	-۷۶.۷	۹۹.۳	۱۲۸.۸	۲.۴	۱.۲	۱۱۳۶.۳	۵۵۳.۲	ساخت مواد شیمیایی
											شاخص قیمت	
				۵۶.۵	۰.۸	۴۶.۱	۸۵۵۲.۸	۸۵۵۲.۸	۸۳۸۸.۷	۵۸۵۲.۷	۵۶۶۳.۰	تعداد(میلیون سهم)
				۶.۹	۲۶۶.۲	-۵۱.۱	۸۴۹.۳	۵۵.۲	۱۱۲.۹	۱۲۷۲.۷	۲۳۱.۹	ارزش(میلیارد ریال)
				۱۰.۶	۲۸۲.۳	-۶۰.۰	۶۳۳۲.۷	۶۰۷.۰	۱۵۱۵.۷	۸۶۳۱.۷	۱۶۸۲.۳	غذایی و آشامیدنیها
											شاخص قیمت	
				۱۵.۵	-۰.۲	-۶.۱	۳۳۴۱.۰	۳۳۴۱.۰	۳۲۵۱.۱	۴۶۲۳.۱	۳۷۵۹.۰	تعداد(میلیون سهم)
				۰.۵	۱۷.۴	-۶۰.۴	۸۳.۹	۳.۷	۹.۴	۳۶۲.۱	۷۱.۵	ارزش(میلیارد ریال)
				۰.۳	-۱.۴	-۷.۶	۳۸۳.۰	۱۶.۳	۵۵.۲	۲۱۲۹.۹	۳۸۸.۳	ارزش(میلیارد ریال)

نسبت (P/E)	سهام	درصد تغییرات			۱۳۸۳			۱۳۸۲			
		شهریور ماه	شهریور ماه	شهریور ماه	شهریور	شهریور	مرداد	پایان	شش		
											شش ماهه
۱۳۸۲	۱۳۸۲	از کل ^(۱)	۱۳۸۲	به شش ماهه ۱۳۸۲	۱۳۸۲	شش ماهه	شش ماهه	سال	ماهه		
۶۸	۱۱.۶									معصومات لاستیک و پلاستیک	
			۱۱۳.۲	۵.۸	۱۸۳.۹	۵۰۳۱.۶	۵۰۳۱.۶	۳۷۵۴.۷	۲۳۵۹.۶	۱۷۷۲.۱	شاخص قیمت
	۰.۹		۹۴۶.۱	-۴۶.۹		۳۱۰.۷	۷.۰	۱۳.۱	۱۶۶.۳	۲۹.۷	تعداد (میلیون سهم)
	۲.۰		۸۲۳.۸	-۵۸.۵		۱۸۱۶.۸	۱۱۶.۸	۲۸۱.۶	۷۵۰.۴	۱۹۶.۷	ارزش (میلیارد ریال)
۵.۵	۸.۲										ساخت فلزات اساسی
			۴۷.۰	۱.۶	۳۶.۸	۲۱۷۸.۷	۲۱۷۸.۷	۲۱۴۴.۱	۱۴۸۲.۵	۱۵۹۲.۴	شاخص قیمت
	۲.۹		۸۲۸.۱	۸.۳		۱۸۰.۰	۲۳.۳	۲۱.۵	۱۷۹.۲	۱۹.۴	تعداد (میلیون سهم)
	۱.۹		۱۲۲۷.۹	-۳۳.۲		۱۱۵۲.۹	۱۰۶.۱	۱۵۹.۰	۷۵۹.۳	۸۶.۸	ارزش (میلیارد ریال)
۱۰.۶	۹.۵										کل
			۱۹.۵	۳.۶	۵۱.۲	۱۳۵۹۶.۲	۱۳۵۹۶.۲	۱۳۹۹۳.۲	۱۱۳۷۹.۲	۸۹۹۳.۰	شاخص قیمت
	۱۰۰.۰		۱۵۲.۹	-۱۳.۲		۶۰۲.۲	۷۷۷.۲	۹۲.۲	۲۷۷۸.۸	۲۳۸۳.۳	تعداد (میلیون سهم)
	۱۰۰.۰		۲۰۰.۶	-۳۰.۹		۲۸۸۱۶.۱	۵۷۱۰۰.۶	۸۲۶۰۰.۰	۶۶۸۶۹.۸	۱۶۱۷۳.۳	ارزش (میلیارد ریال)

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار تهران، گزارش آماری ماهانه
 (۱) سهم تعداد و ارزش معاملات صنایع منتخب در شهریور ماه از کل تعداد و ارزش معاملات بورس اوراق بهادار تهران در همین ماه مد نظر است.

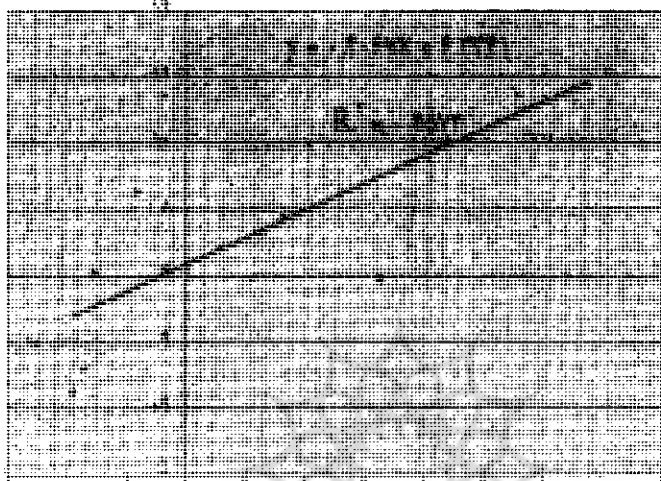
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

جدول پیوست شماره ۹

وضعیت ریسک و بازدهی سهام صنایع منتخب

درجه تقدشوندگی	نسبت میانگین رشد به انحراف معیار	انحراف معیار	میانگین رشد درشش ماهه منتهی به شهریور	نرخ رشد شاخص قیمت نسبت به ماه قبل (درصد)									شرح
				اسفند فروردین اردیبهشت خرداد تیر مرداد شهریور									
				۱۳۸۳	۱۳۸۳	۱۳۸۳	۱۳۸۳	۱۳۸۳	۱۳۸۳	۱۳۸۳	۱۳۸۳	۱۳۸۳	
۱۹۹.۲	۱۱۲.۲۹	۱۱.۷۷	۱۳.۳۵	۵.۸۲	۱۶.۹۸	۳۶.۷۰	۱۵.۵۹	-۰.۸۰	۹.۸۹	۳.۸۶	محصولات لاستیک و پلاستیک		
۱۳۲.۷	۱۱۱.۳۳	۵.۸۷	۶.۵۳	۰.۷۶	۱۷.۴۱	۱۰.۹۱	۶.۴۰	۲.۰۹	۲.۵۴	-۰.۳۶	ساخت مواد شیمیایی		
۳۱۶.۶	۹۷.۵۳	۱۱.۳۱	۱۱.۱۳	۶.۰۶	۱.۰۷	۲۸.۰۴	۲۷.۲۲	۵.۴۸	۲.۳۰	۳.۴۶	واسطه‌گری‌های مالی		
۱۷۱.۲	۶۲.۶۵	۱۰.۳۵	۶.۶۳	۱.۶۱	-۳.۲۸	۳.۹۱	۵.۴۸	۵.۸۲	۲۸.۹۳	۷.۹۱	ساخت فلزات اساسی		
۱۳۰.۹	-۶.۶۹	۱۱.۳۳	-۰.۲۶	۱۴.۰۹	-۱۴.۹۱	-۶.۵۰	-۲.۱۹	-۷.۳۵	۱۶.۱۰	۱۳.۵۹	وسایل نقلیه		
۱۳۰.۹	-۱۹.۳۳	۸.۵۴	-۱.۶۴	۳.۵۳	-۱۸.۵۸	۶.۹۳	۵.۱۰	-۰.۵۷	-۳.۷۷	۱۶.۵۲	ساختمان		
۱۶۱.۸	-۵۰.۳۱	۶.۱۳	-۳.۰۸	۸.۵۹	-۱۲.۰۱	-۱.۱۶	-۴.۸۹	-۴.۶۸	-۳.۲۰	۲.۴۴	ماشین آلات و تجهیزات		
۲۲.۳	-۵۱.۳۸	۲.۰۳	-۱.۰۲	-۰.۲۳	-۳.۱۲	-۰.۴۱	-۲.۳۵	۲.۷۸	-۲.۸۰	۰.۰۴	غذایی و آشامیدنی‌ها		
۳۳.۹	-۱۰۷.۰۰	۳.۲۱	-۳.۲۳	-۱.۵۵	-۱.۳۶	۱.۰۳	-۸.۴۵	-۶.۳۹	-۳.۵۵	۰.۵۸	محصولات کانی غیر فلزی		
۱۰.۵	-۱۵۲.۳۱	۲.۲۹	-۳.۷۹	-۲.۲۳	-۰.۹۴	-۵.۶۸	-۷.۳۹	-۰.۹۴	-۵.۲۵	۶.۳۴	محصولات فلزی فابریکی		

رابطه میان ریسک و بازدهی در صنایع منتخب

♦ وضعیت ریسک و بازدهی سهام صنایع منتخب
 — linear (وضعیت ریسک و بازدهی سهام صنایع منتخب)

-6 -4 -2 0 2 4 6 8 10 12 14 16

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

جدول پیوست شماره ۱۰

وضعیت معاملات در بورس های منطقه ای

نام بورس	مشهد / تاسیس: ۲۱/۳/۱۳۸۱		تهران / تاسیس: ۲۲/۷/۱۳۸۲		اصفهان / تاسیس: ۵/۱۲/۱۳۸۲		شیراز / تاسیس: ۲/۳/۱۳۸۳		مجموع معاملات در بورس های منطقه ای
	انباشت سال ۱۳۸۲	شش ماهه نخست سال ۱۳۸۲	انباشت سال ۱۳۸۲	شش ماهه نخست سال ۱۳۸۲	انباشت سال ۱۳۸۲	شش ماهه نخست سال ۱۳۸۲	انباشت سال ۱۳۸۲	شش ماهه نخست سال ۱۳۸۲	
ارزش سهام و حق تقدم معامله شده (میلیارد ریال)	۱۰۴۴۸	۱۳۴۶۰٫۷	۲۹۷٫۹	۱۵۲۱۵	۳۵۴٫۴	۲۲۰۱٫۴	-	۶۸۱٫۱	۱۶۹۷٫۲ ۵۷۵۰٫۷
تعداد سهام و حق تقدم معامله شده (میلیون سهم)	۱۴۸٫۴	۲۰۴٫۶	۵۶٫۴	۱۶۵٫۸	۲۲٫۷	۳۱۸٫۴	-	۹۲٫۵	۲۲۷٫۵ ۷۸۱٫۴

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول پیوست شماره ۱۱

عرضه سهام توسط بخش عمومی و بانک‌ها

درصد تغییرات		۱۳۸۲			۱۳۸۱		
شش ماهه	شهریور نسبت	مرداد ماه	شهریور ماه	پایان سال	شش ماهه		
۱۳۸۲ نسبت	به ماه قبل	شش ماهه	ماه	سال	ماه		
-۷۶.۶	۵۲.۶	۳۳.۶	۲۲.۷	۱۴.۸	۷۳۲.۰	۱۸۵.۹	سازمانها و شرکتهای دولتی
-۷۳.۶	۹.۲	۳۳۷.۱	۲۰۱.۰	۱۸۴.۱	۸۹۲۱.۰	۱۶۷۱.۰	تعداد(میلیون سهم) ارزش(میلیارد ریال)
-۹۶.۷	θ	۰.۶	۰.۰	۰.۰	۳۸.۴	۱۷.۹	سازمان صنایع ملی ایران
-۹۹.۲	θ	۱.۰	۰.۰	۰.۰	۱۸۸.۳	۱۲۵.۸	تعداد(میلیون سهم) ارزش(میلیارد ریال)
-۸۷.۷	۱۶۱.۴	۱۹.۲	۱۳.۶	۵.۲	۴۱۸.۶	۱۵۵.۴	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران
-۹۶.۷	۲۹۰.۳	۴۷.۵	۳۶.۴	۹.۳	۶۱۳۹.۶	۱۴۱۹.۱	تعداد(میلیون سهم) ارزش(میلیارد ریال)
-۱۰۰.۰	θ	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۱۴.۴	۱۲.۶	سازمان خصوصی سازی
-۱۰۰.۰	θ	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۷۹.۱	۷۴.۵	تعداد(میلیون سهم) ارزش(میلیارد ریال)
θ	۰.۴	۲۲.۲	۹.۰	۹.۰	۵۷.۷	۰.۰	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع
۲۳۰۷۷.۶	-۲.۸	۳۷۰.۸	۱۶۴.۶	۱۶۹.۶	۹۳۱.۶	۱.۶	تعداد(میلیون سهم) ارزش(میلیارد ریال)
θ	θ	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۱۹۳.۸	۰.۰	شرکت ملی صنایع پتروشیمی
θ	θ	۰.۴	۰.۰	۰.۰	۱۴۲۲.۸	۰.۰	تعداد(میلیون سهم) ارزش(میلیارد ریال)
θ	-۱۰۰.۰	۱.۴	۰.۰	۰.۶	۵.۸	۰.۰	شرکت ساتکاب
θ	-۱۰۰.۰	۷.۴	۰.۰	۵.۴	۳۸.۰	۰.۰	تعداد(میلیون سهم) ارزش(میلیارد ریال)
θ	θ	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۳.۳	۰.۰	شرکت شهرک‌های صنعتی
θ	θ	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۱۲۱.۷	۰.۰	تعداد(میلیون سهم) ارزش(میلیارد ریال)

درصد تغییرات		۱۳۴۳			۱۳۴۲		
شش ماهه نسبت ۱۳۴۳	شهریور نسبت به ماه قبل	شش ماهه	شهریور ماه	مرداد ماه	پایان سال	شش ماهه	
-۱۰۰.۰	0	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۳	۰.۳	بیمه‌ها تعداد (میلیون سهم)
-۱۰۰.۰	0	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۱.۲	۱.۲	ارزش (میلیارد ریال)
-۱۰۰.۰	0	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۲۷.۲	۲۷.۲	سیستم بانک تعداد (میلیون سهم)
-۱۰۰.۰	0	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۸۱.۵	۸۱.۵	ارزش (میلیارد ریال)
0	0	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	بانک مرکزی تعداد (میلیون سهم)
0	0	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	ارزش (میلیارد ریال)
-۱۰۰.۰	0	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۷.۱	۷.۱	بانک‌های تجاری تعداد (میلیون سهم)
-۱۰۰.۰	0	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۱۹.۷	۱۹.۷	ارزش (میلیارد ریال)
-۱۰۰.۰	0	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۲۰.۶	۲۰.۶	بانک‌های تخصصی تعداد (میلیون سهم)
-۱۰۰.۰	0	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۶۱.۸	۶۱.۸	ارزش (میلیارد ریال)
							کل
	۸۱.۵	۲۱.۲	۲۱.۲	۱۹.۷	۱۱۰.۰	۱۱۰.۰	

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار تهران، گزارش آماری ماهانه
یادداشت: (0) محاسبه امکان پذیر نمی‌باشد.

جدول پیوست شماره ۱۲

خلاصه وضعیت انتشار اوراق مشارکت در سال ۱۳۸۳

(عملکرد تا پایان شهریور ماه)

موضوع اوراق مشارکت	مبلغ مصوب سال (میلیارد ریال)	برنامه زمانبندی انتشار	تاریخ انتشار	مبلغ منتشر شده (میلیارد ریال)	مبلغ فروش رفته علی الحساب (درصد در سال)
بند (ن) تبصره ۲۱ بودجه جزء (۱) دولتی - بودجهای					
	۱۲۵۰۵۰				
وزارت نیرو (بخش آب)	۲۵۰۰۰				۱۷
وزارت راه و ترابری	۲۰۰۰۰				۱۷
سایر	۵۵۰۰۰				۱۷
بند (م) تبصره ۲۱ بودجه سال ۱۳۸۳	۲۵۰۵۰				۱۷
بند (ن) تبصره ۲۱ بودجه جزء (۲) دولتی - غیر بودجهای					
	۲۲۰۰۰			۲۶۰۰۰	۲۶۰۰۰
وزارت نیرو (بخش برق)	۲۶۰۰۰	۸۳/۴/۱۵	۸۳/۴/۱۵	۲۶۰۰۰	۱۷
وزارت راه (شرکت راه آهن)	۴۰۰۰				۱۷
سایر	۲۰۰۰				۱۷
اوراق مشارکت بانک مرکزی (ماده ۹۱ برنامه سوم توسعه)					
	۴۹۸۶۶			۴۹۸۶۶	۴۹۸۶۶
مرحله اول جایگزینی	۴۹۸۶۶	۸۳/۵/۱۶	۸۳/۵/۱۶	۴۹۸۶۶	۱۷
مرحله دوم جایگزینی	۲۹۸۶۲	۸۳/۶/۱۷	۸۳/۶/۱۷	۲۹۸۶۲	۱۷
مرحله سوم جایگزینی	۴۶۰۱۷	۸۳/۱۰/۲۲			۱۷
مرحله چهارم جایگزینی	۴۰۷۴۶	۸۳/۱۲/۵			۱۷
مرحله جدید انتشار اوراق	۵۰۰۰۰	۸۳/۴/۶	۸۳/۴/۶	۵۰۰۰۰	۱۷

موضوع اوراق مشارکت	مبلغ	برنامه	تاریخ	مبلغ منتشر شده	مبلغ	ترخ سود
	مصوب سال	زمانبندی	انتشار	فروش رفته	علی الحساب	
	(میلیارد ریال)	انتشار	(میلیارد ریال)	(میلیارد ریال)	(درصد در سال)	
اوراق مشارکت شرکتها	۱۲۰۰۰۰					
اوراق مشارکت موضوع ماده ۴ قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت	۷۰۰۰۰					
طرح شرکت پتروشیمی مبین		موافقت اصولی صادر گردید				۱۷
طرح شرکت پتروشیمی زاگرس		موافقت اصولی صادر گردید				۱۷
طرح شرکت پتروشیمی پارس		موافقت اصولی صادر گردید				۱۷
طرح شهرداری تهران		موافقت اصولی صادر گردید				
طرح NP-شرکت ایران خودرو		موافقت اصولی صادر گردید				
اوراق مشارکت موضوع ماده ۱۷ قانون تسهیل توسعه صنایع	۵۰۰۰۰					
جمع کل	۳۱۲۵۲۱			۱۵۲۴۳۸	۱۸۵۷۲۸	

ماخذ : بانک مرکزی ، اداره اعتبارات.

- ۱- اوراق مشارکتی که در قوانین بودجه سالانه بازپرداخت اصل و سود آنها پیش بینی می‌گردد.
- ۲- اوراق مشارکتی که بازپرداخت اصل و سود آنها از محل منابع داخلی شرکت‌های استفاده کننده تامین می‌شود.
- ۳- اوراق مشارکت موضوع ماده (۴) قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت (مصوب ۱۳۷۶).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول پیوست ۱۳

معاملات بورس فلزات تهران^(۱)

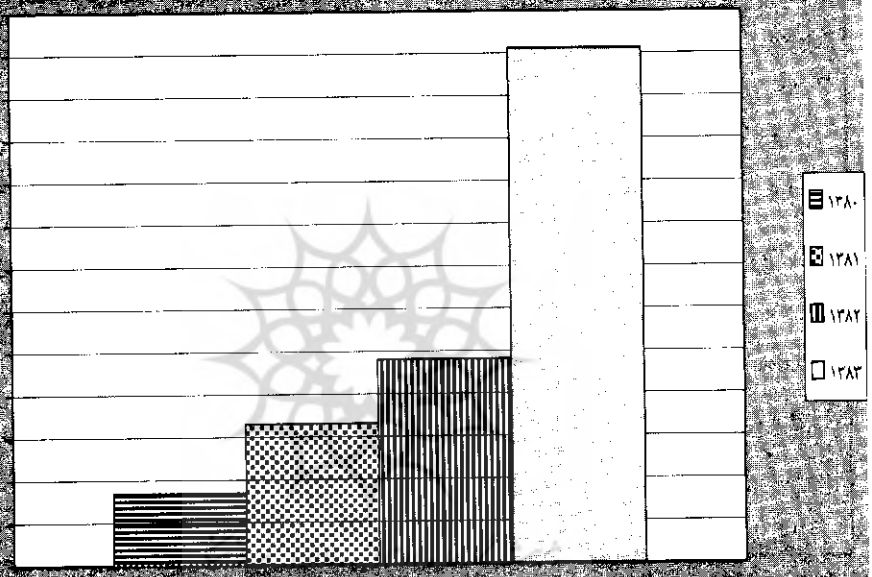
سهام از کل شش ماهه (درصد)	درصد تغییرات شهریور ماه به ماه گذشته	۱۳۸۳			عنوان
		شش ماهه	شهریور ماه	مرداد ماه	
۱۰۰.۰	-۸.۰	۲۴۵۴.۸	۲۰۹۰.۳	۲۴۴۰.۹	حجم معاملات (هزار تن)
۹۶.۰	-۹.۲	۲۳۵۷.۶	۳۸۷.۶	۴۲۶.۸	فولاد
۱.۹	۳۲.۴	۴۷.۸	۹.۹	۷.۵	الومینیوم
۱.۹	۵.۹	۴۶.۵	۱۰.۴	۹.۸	مس
۰.۱	۷۷.۵	۲.۹	۱.۴	۰.۸	روی
۱۰۰.۰	-۴.۲	۱۱۳۸۱.۶	۲۰۸۲.۴	۲۱۷۴.۶	ارزش معاملات (میلیارد ریال)
۸۲.۶	-۸.۶	۹۴۰۴.۹	۱۶۳۲.۵	۱۷۸۶.۳	فولاد
۶.۵	۳۵.۸	۷۴۲.۵	۱۶۱.۰	۱۱۸.۶	الومینیوم
۱۰.۶	۵.۰	۱۲۰۵.۳	۲۷۴.۸	۲۶۱.۶	مس
۰.۳	۷۶.۲	۲۸.۸	۱۴.۱	۸.۰	روی

ماخذ: سازمان بورس فلزات.

۱- شامل معاملات سلف و نقدی می باشد.

معدله سهام داد و ستد شده
(بش مالیه)

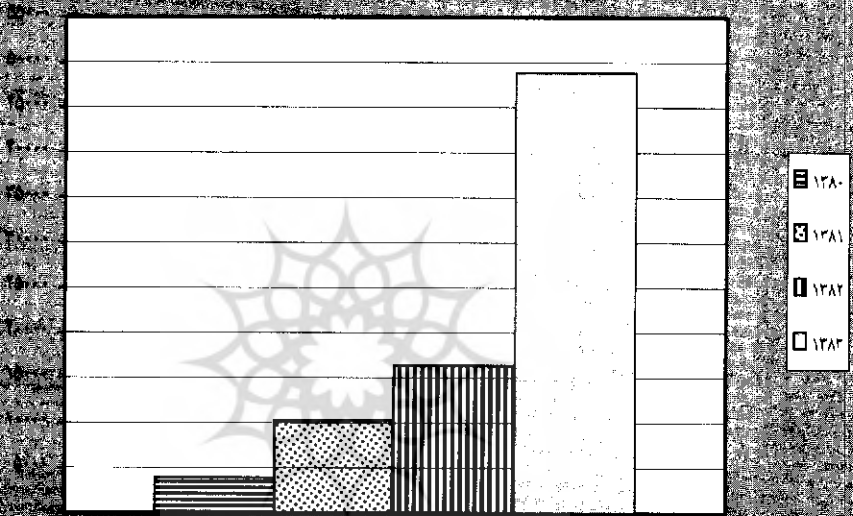
معدله سهام

پرتال جامع علوم انسانی

ارزش سهام آزاد و بسته شده
(تشن ماهه)

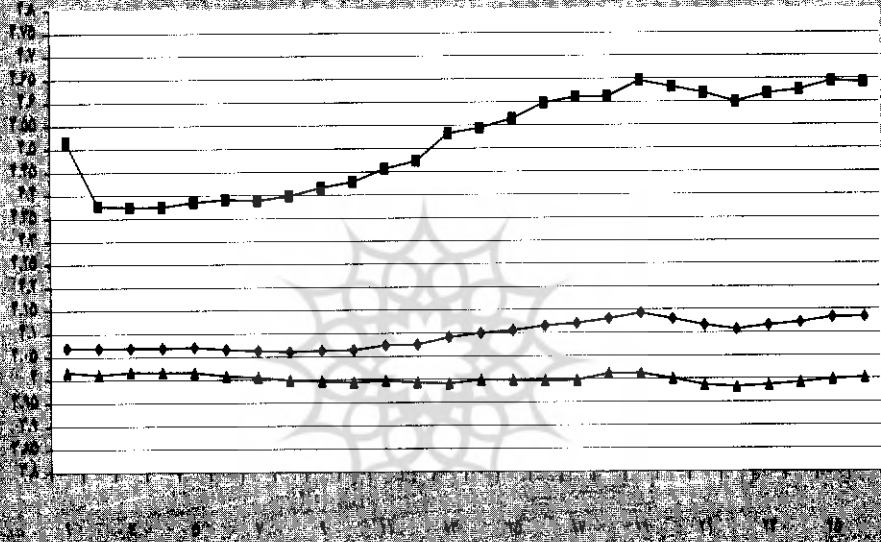
تعداد سهام

پروژه توسعه سامانه اطلاعات کتابخانه‌ای
پرتال جامع علوم انسانی

شاخص های عملکرد قیمت سهام (۱۳۸۳)

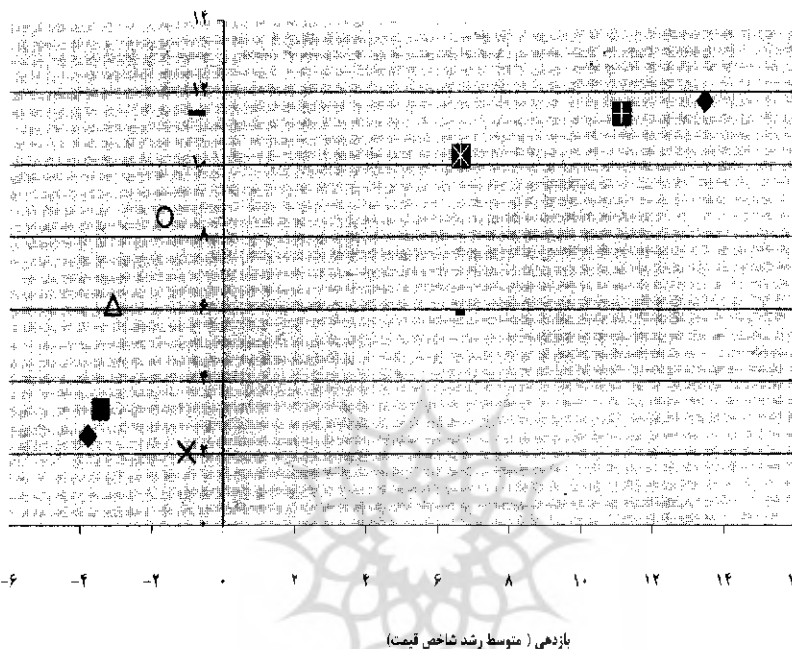
ارزش لگاریتمی

شاخص کل
 مالی
 صنعت

پراکندگی صنایع منتخب بر اساس بازدهی و ریسک

ریسک (از محور افقی تا عمودی به میانه‌ها)

- ◆ محصولات لاستیک و پلاستیک
- ساخت مواد شیمیایی
- واسطه گری های مالی
- ⊗ ساخت فلزات اساسی
- وسایل نقلیه
- ساختمان
- △ ماشین آلات و تجهیزات
- × غذایی و آشامیدنی ها
- محصولات کانی غیر فلزی
- ◆ محصولات فلزی
- ◆ فلزیکی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی